

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

ธรรมาภิบาลและสายสัมพันธ์ทางการเมืองกับการเจริญเติบโตของกลุ่มทุน

จัดทำโดย ดร. ลือชา การณ์เมือง

รหัส ๖๕๑๐๒๙

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑๐
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ธรรมาภิบาลและสายสัมพันธ์ทางการเมืองกับการเจริญเติบโตของกลุ่มทุน

ดร.ลือชา การณ์เมือง^๑

บทนำ

การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศนอกจากจะอาศัยการกำหนดนโยบายจากรัฐบาลแล้ว ภาคเอกชนหรือกลุ่มทุนใหญ่ ๆ ต่างก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเช่นกัน ในประเทศไทยเอง มีกลุ่มทุนขนาดใหญ่หลาย ๆ กลุ่ม หลากหลายธุรกิจเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนั้นเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือมีผลกำไรอย่างสูงสุดการเข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจหรือเข้าไปมีส่วนกับการลงทุนของภาครัฐ จึงเป็นความต้องการอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะทำให้นโยบายของรัฐบาลสนองต่อความต้องการของตน ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและกลุ่มทุนจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วการลงทุนต่าง ๆ ต้องอาศัยการต่อรองเพื่อให้มีข้อตกลงและผลประโยชน์สูงสุดทั้งสิ้น

แม้ว่าจะมีหลักธรรมาภิบาลที่ใช้กำกับการบริหารกิจการต่าง ๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ทว่าการต่อรองบนเวทีการเมืองก็ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดทิศทางสำคัญของกลุ่มทุนและรัฐบาล ทำให้สุดท้ายแล้ว การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของนโยบายเสียเองอย่างการออกนโยบายที่เอื้อต่อพวกตน หรือการส่งตัวแทนของตนเข้าไปสู่เวทีทางการเมืองหรือไปเป็นรัฐมนตรีย่อมเป็นการดีกว่า ยกตัวอย่างเช่นธุรกิจที่ต้องอาศัยเงินทุนมหาศาลอย่างการได้รับสัมปทานจากรัฐ หรือธุรกิจที่การขึ้นหรือลงค่าบเกี่ยวอยู่กับการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล ไม่เว้นแต่การลงทุนที่รัฐกำกับดูแลอย่างรัฐวิสาหกิจสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณสุข ปลอดภัยที่สุดท้ายการตัดสินใจลงสู่สนามเลือกตั้งเพื่อดำเนินนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อตนโดยตรงเป็นการรักษารูปร่างอำนาจเอาไว้ให้มั่นคงและนานที่สุด

การเข้าไปมีความสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลของกลุ่มทุนผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อการเจริญเติบโตของตนจึงเป็นการขัดต่อหลักธรรมาภิบาลอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากการที่กลุ่มทุนกลายเป็นทั้งผู้เล่นและผู้กำหนดกติกาการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมก็จะเกิดขึ้นตามมา เพราะไม่ว่าอย่างไรการใช้วิธีเช่นนี้กลุ่มทุนที่มีสายสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างเข้มแข็งก็จะได้เปรียบกว่ากลุ่มทุนที่ไม่มีเส้นสายใด ๆ

บทความนี้จะอธิบายถึงจุดเริ่มต้นของการเข้ามามีบทบาทของกลุ่มทุนกับการเมืองไปจนถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองกับกลุ่มทุนที่ส่งผลต่อนโยบายทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลหรือไม่ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองสร้างความเจริญเติบโตให้กับกลุ่มทุนได้เช่นไร

^๑ กรรมการบริหารความเสี่ยงกองทุนประกันสังคม

จุดเริ่มต้นของกลุ่มทุนกับความสัมพันธ์ทางการเมือง

หลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้นำนโยบายทางเศรษฐกิจแบบชาตินิยมกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยอ้างว่าเพื่อที่จะกำจัดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของคนต่างด้าว ส่งเสริมให้คนไทยรู้จักประกอบธุรกิจการค้า โดยรัฐบาลเป็นผู้นำในการทดลองทำธุรกิจต่าง ๆ ไปก่อน รัฐบาลจึงเพิ่มบทบาทและเข้ามาควบคุมเศรษฐกิจมากขึ้น แต่นโยบายดังกล่าวเพียงถูกหยิบมาเป็นข้ออ้างในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้นำฝ่ายทหารเท่านั้น ด้วยหวังที่จะใช้ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องรองรับและขยายฐานอำนาจทางการเมืองอีกทอดหนึ่ง^๒

ผู้มีอำนาจทางการเมืองจึงได้เข้าไปมีบทบาทในรัฐวิสาหกิจและบริษัทที่ราชการ อย่างกว้างขวาง ทั้งยังตั้งธุรกิจการค้าของตนเองขึ้นมาอีกด้วย เช่น กลุ่ม “ชอยราชครู” และกลุ่ม “สี่เสาเทเวศร์” โดยทำธุรกิจในลักษณะที่ใช้อำนาจรัฐผูกขาดและมีอภิสิทธิ์ต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทวิจิตรก่อสร้างของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่จะรับก่อสร้างให้แก่สถานที่ทางราชการและหน่วยงานของรัฐโดยไม่ต้องมีการประมูลแต่อย่างใด^๓

นอกจากจะเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์ในรัฐวิสาหกิจและตั้งวิสาหกิจของตนเองเพื่อให้มีอภิสิทธิ์ในการผูกขาดแล้ว เหล่าผู้มีอิทธิพลทางการเมืองยังเข้าไปเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการในวิสาหกิจเอกชนอย่างกว้างขวาง เนื่องจากนักการเมืองฝ่ายทหารมักใช้อำนาจที่พวกตนมีอยู่ทำการผูกขาดธุรกิจการค้า ทำให้ผู้ประกอบการเอกชนต้องเชิญนักการเมืองพวกนี้มาเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นคณะกรรมการของบริษัท โดยมีแบบแผนการดำเนินงานของบริษัท คือ ประธานกรรมการจะเป็นผู้อุปถัมภ์ ส่วนพ่อค้าชาวจีนจะเป็นผู้บริหารงานที่แท้จริง เห็นได้จากรายงานการจัดตั้งบริษัทการค้าแห่งใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ระบุไว้ว่า “...จะต้องแบ่งหุ้นไว้สมนาคุณแก่ผู้ซึ่งเดินช่วยเหลือพอสมควร...” ซึ่งการใช้ผลประโยชน์เพื่อซื้อความคุ้มครอง^๔

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของคนจีนด้วยการนับเอาคนพูดภาษาเดียวกันเริ่มลดความสำคัญลง ความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางการค้ามากกว่า เป็นจุดเริ่มต้นการรวมกลุ่มกันระหว่างนายทุนกลุ่มต่าง ๆ จนสามารถสร้างความเข้มแข็งทางธุรกิจขึ้นมาได้ และกลายเป็นกลุ่มทุนที่ทรงอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน โดยการดำเนินงานจะอาศัย “อภิสิทธิ์” จากการเข้าหาผู้มีอิทธิพลทางการเมืองเพื่อสร้างผลกำไร^๕

เมื่อจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐประหารยึดอำนาจจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม เจ้าตัวก็ได้อาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นตัวช่วยค้ำจุนอำนาจทางการเมือง โดยวิธีการก็คือการใช้อำนาจเข้าไปปรับเปลี่ยนกลไกของรัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ผู้ใกล้ชิด และนายทุน เป็นต้นว่า การดำเนินนโยบายเอื้อต่อการหาผลประโยชน์ การแก้ไขกฎหมาย การปรับเปลี่ยนโยกย้ายส่วนราชการให้รวมศูนย์ภายใต้คำสั่งโดยตรงและการใช้อำนาจหรือคำสั่งโดยมิชอบ^๖

^๒ การปรับตัวของนายทุนจีน ภาพสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย ๒๔๙๐ ตอนที่ ๑ , https://www.silpa-mag.com/history/article_๒๔๙๓๑

^๓ เพิ่งอ้าง

^๔ อ้างแล้ว , การปรับตัวของนายทุนจีน ภาพสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย ๒๔๙๐ ตอนที่ ๑

^๕ เพิ่งอ้าง

^๖ “ผลประโยชน์อื่นใด” ของจอมพลสฤษดิ์: แม้มงกลับ ชุกเงินหลวง หนูนพวงพ้อง เอื้อนายทุน , https://www.silpa-mag.com/history/article_๔๕๘๘๘

การดำเนินนโยบายที่เอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์ที่สำคัญคือการตั้ง “คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม” ทำให้ประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น มีการควบคุมคณะกรรมการอย่างใกล้ชิด การสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง เพราะหากอุตสาหกรรมขยายตัวก็หมายถึงผลประโยชน์ที่จะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล และส่งเสริมการลงทุนแก่บริษัทของผู้ใกล้ชิดอย่าง จอมพลถนอม กิตติขจร , จอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นต้น นอกจากการส่งเสริมการลงทุนแล้วยังได้อาศัยเงินสนับสนุนจาก “บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย” ในการสนับสนุนธุรกิจของบุคคลใกล้ชิด โดยหน่วยงานนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อหาเงินทุนจากต่างประเทศมาสนับสนุนอุตสาหกรรมในประเทศ ซึ่งบริษัทที่ได้รับการสนับสนุนส่วนใหญ่ล้วนเป็นธุรกิจที่ใกล้ชิดกับผู้นำทหารทั้งสิ้น^๗

บริษัทต่าง ๆ ที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และผู้ใกล้ชิดตั้งขึ้นมาแม้ว่าบางบริษัทจะไม่ปรากฏชื่อเจ้าตัวในฐานะผู้ถือหุ้น แต่ก็จะมีบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นก่อนหน้านั้นเข้าถือหุ้นแทน ซึ่งก็คือการใช้นิติบุคคลเข้าถือหุ้นเพื่อต้องการเสียภาษีเงินได้ให้น้อยลง โดยบริษัทเหล่านั้นก็เป็นบริษัทของผู้ใกล้ชิดทั้งสิ้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็น “นอมินี” ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทั้งสิ้น โดยเครือข่ายธุรกิจมีทั้งภาคการเงินที่ใช้เป็นแหล่งเงินทุน อีกทั้งยังมีภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการ และอีกหลายบริษัทที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้ก่อตั้งเอง หรือบางบริษัทก็เข้าถือหุ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม^๘ ทว่าหลายธุรกิจก็รุ่งเรืองในยุคที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีอำนาจเท่านั้น เพราะเมื่อเจ้าตัวถึงแก่อสัญกรรม บางธุรกิจถูกยึดเป็นทรัพย์สินของรัฐ บางธุรกิจก็ดำเนินไปด้วยความยากลำบากและไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการธุรกิจที่ไร้ทิศทางและถูกครอบงำ ซึ่งไม่สามารถแข่งกับธุรกิจคู่แข่งที่ดำเนินการอย่างเสรีได้อย่างเป็นธรรม

ในทางกลับกันการเติบโตทางเศรษฐกิจหลังปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ทำให้กลุ่มพ่อค่านายทุนเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้นในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ อิทธิพลดังกล่าวนี้มีได้ปรากฏเฉพาะแต่พลังการเรียกร้องและผลักดันนโยบายของสมาคมการค้าที่มีมากขึ้นเท่านั้น หากยังปรากฏในรูปของการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับชนชั้นนำทางอำนาจ และการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมืองอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของสมาชิกรัฐสภาและสัดส่วนของคณะรัฐมนตรีที่มีพื้นฐานอาชีพเป็นพ่อค่านายทุนและนักธุรกิจมีมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มพ่อค่านายทุนมีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทยมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปยังคงมีอยู่โดยจำกัด ไม่วางจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยผ่านระบบรัฐสภา สภาพการณ์ดังกล่าวย่อมทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจเกิดความโน้มเอียงที่จะมองข้ามปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ โดยให้ความสำคัญแก่เป้าหมายการจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าเป้าหมายอื่น อีกทั้งยังทำให้เกิดความโน้มเอียงที่จะละเลยการพัฒนาภาคเกษตรกรรมและภาคชนบท โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคนครมากกว่าภาคเศรษฐกิจอื่น^๙ ซึ่งทำให้วิธีการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มทุนด้วยวิธีการสร้างสายสัมพันธ์กับฝ่ายการเมืองจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

^๗ เฟิ่งอ่าง

^๘ เฟิ่งอ่าง , “ผลประโยชน์อื่นใด” ของจอมพลสฤษดิ์: เม้มงลับ ชุกเงินหลวง หนูนพวกพ้อง เอื้อนายทุน

^๙ รังสรรค์ ธนะพรพันธ์ , กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๐ , (เอกสารอัดสำเนา) , หน้า ๑๔๗

กลุ่มทุนยุคพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และหลัง พ.ศ. ๒๕๓๕

หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ และการเข้ามาเป็นรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีความพยายามที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยอาศัยกระบวนการทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในเวลานั้น เช่น การตั้งหรือคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.) การผสมผสานระหว่างอำนาจจึงเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้ในลักษณะทางสังคมเวลานั้นยังไม่ได้เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนเช่นในปัจจุบัน ทั้งปัจจัยการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้รัฐบาลของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ อยู่ในตำแหน่งได้กว่า ๘ ปี^{๑๐}

ยุคของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ถือเป็นช่วงอรุณรุ่งของการเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะของของกลุ่มนายทุน อันเป็นผลจากรัฐบาลรับรู้ถึงอิทธิพลที่กำลังขยายตัวในปริมาณตลาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุนนี้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ความสำเร็จของสมาคมธุรกิจอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานในการผลิตเข้มข้น โดยเฉพาะผู้ผลิตสิ่งทอ และธนาคารพาณิชย์เอกชนที่ปล่อยเงินกู้ให้แก่อุตสาหกรรมเหล่านี้ในการสนับสนุนและกดดันให้รัฐบาลต้องส่งเสริมภาวะการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบมุ่งเน้นการส่งออก^{๑๑}

เมื่อ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ แต่ด้วยคำตอบที่ว่า “ผมพอแล้ว” การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มีที่ยาวนานกว่า ๘ ปี ๕ เดือนจึงสิ้นสุดลง^{๑๒} ทำให้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง

แม้จะได้เป็นรัฐบาลแต่ปัญหาการคอร์รัปชันในรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กลายเป็นเหตุผลสำคัญที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ใช้เป็นข้ออ้างในการยึดอำนาจ เมื่อยึดอำนาจสำเร็จ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติพยายามรวบรวมและกดดันนักการเมืองต่าง ๆ ให้เข้ามาสวามิภักดิ์ และให้การสนับสนุนทางการเมือง รวมทั้งกดดันกลุ่มทุนให้เข้ามาขอรับการอุปถัมภ์จากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติด้วยเช่นกัน ทั้งยังเข้าควบคุมรัฐวิสาหกิจที่สำคัญ ซึ่งงบประมาณพิเศษที่ไม่เปิดเผย และแสวงหารายได้จากการให้สัมปทานโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐ แต่ทว่าก็ไม่สามารถกุมอำนาจทางการเมืองได้ยาวนานนัก เนื่องจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ส่งผลให้กองทัพต้องลดบทบาททางการเมืองลง กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มทุนจึงกลับมามีบทบาททางการเมืองอีกครั้ง ทำให้ระบบเศรษฐกิจ และการเมืองของไทยถูกกลุ่มทุนการเมืองเข้าควบคุม โดยประกอบด้วยสามกลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มนักการเมืองหรือข้าราชการ กลุ่มธุรกิจ และกลุ่มการเงิน (ธนาคาร) ซึ่งทั้งสามกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ เศรษฐกิจการเมืองของประเทศถูกครอบงำ กลุ่มทุนขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์อยู่กับธนาคารหลัก ๆ ไม่กี่แห่ง มีกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนไม่กี่กลุ่มเป็นเจ้าของธุรกิจเหล่านี้เติบโตโดยใช้ธนาคารเป็นแหล่งนำเงินจากภาคชนบทเข้ามาหมุนเวียนเป็นเงินกู้ และการอาศัยความใกล้ชิดกับกลุ่มการเมือง หรือข้าราชการ ขณะที่รัฐบาลเองขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ขาดระบบตรวจสอบและถ่วงดุลที่ดีในเรื่องระบบธนาคารทำให้ผู้บริหารส่วนใหญ่ในภาครัฐ และบางส่วนของสถาบันการเงินเอกชนมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวระยะสั้นมากกว่าที่จะมุ่งพัฒนาธนาคารและสถาบันการเงินให้เป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว การแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองที่มากและขาดการควบคุม

^{๑๐} ถอดรหัส 'เปรมโมเดล' ชู 'บิ๊กตุ๋' ตามรอย 'ป้า' , https://www.matichon.co.th/politics/news_๒๖๖๘๖๗

^{๑๑} ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุครัฐบาลเปรม (๒๕๒๓-๒๕๓๑) , <http://www.setthasam.econ.tu.ac.th/blog/detail/๖>

^{๑๒} ๓๐ ปี การสิ้นสุดของระบอบเปรมาธิบดี (๒) : ๘ ปี ๕ เดือน ของนาย ก. เปรม ภายใต้การเมืองสามเส้า , <https://www.the๑๐๑.world/premocracy-๒/>

ตรวจสอบดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ วิกฤตการณ์ในครั้งนี้ได้ทำให้เกิดการชะลอและหดตัวอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจไทย กลุ่มทุนต่าง ๆ ได้รับผลกระทบ ธุรกิจจำนวนมากประสบปัญหาล้มละลาย และต้องออกจากกรรมสิทธิ์ทางกรรมสิทธิ์ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง แต่ผลกระทบดังกล่าวมีลักษณะอสมมาตรกล่าวคือแม้จะส่งผลกระทบต่อทุกธุรกิจแต่ไม่ได้หมายความว่าส่งผลไปทั้งหมด เพราะด้วยสัดส่วนเดียวกัน กลุ่มทุนบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบน้อยกว่าและมีความสามารถในการปรับตัว หรือฟื้นตัวเร็วกว่ากลุ่มอื่น หรือได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลให้พ้นจากวิกฤตดังกล่าว โดยเฉพาะกลุ่มทุนขนาดใหญ่บางกลุ่มทำให้กลุ่มทุนเหล่านี้กลายเป็นกลุ่มที่มีอำนาจต่อรองทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมือง เหนือกว่ากลุ่มธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบมากกว่า กลุ่มธุรกิจเหล่านี้ได้แก่ ธุรกิจโทรคมนาคม อสังหาริมทรัพย์ และสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะธุรกิจของกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ สยามซีเมนต์ หรือชินวัตร เป็นต้น ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกลุ่มธุรกิจการเมืองกลุ่มสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองในประเทศไทย^{๑๓}

โดยหากจะแบ่งกลุ่มทุนหรือนายทุนว่ามีอยู่กี่กลุ่มอาจจะแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มหลัก ๆ ดังนี้^{๑๔}

(๑) นายทุนเก่าปรากฏตัวเด่นชัดในยุคที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างรวดเร็วด้วยแรงสนับสนุนจากรัฐ ผ่านนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สำคัญคือการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และการอำนวยความสะดวกในการหาเงินกู้ ดังนั้น เพื่อสร้างอิทธิพลในการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของตน จึงต้องสร้างความสัมพันธ์กับข้าราชการ ทั้งการแต่งตั้งข้าราชการเป็นบอร์ดในบริษัทและการแต่งงาน ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง นักการเมือง และหนังสือพิมพ์ด้วย ตัวอย่างธุรกิจของทุนเก่าขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารกรุงเทพ และเครือเจริญโภคภัณฑ์ เป็นต้น

(๒) นายทุนท้องถิ่น เกิดขึ้นจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจท้องถิ่นในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีการขยายถนนและระบบสาธารณูปโภคไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ จึงเติบโตขึ้นจากการประกอบธุรกิจในท้องถิ่น โดยเฉพาะธุรกิจก่อสร้าง ขณะที่บางส่วนก็ประสบความสำเร็จจากธุรกิจสีเทา เช่น การค้าไม้ ด้วยเหตุนี้ นายทุนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องสร้างสายสัมพันธ์กับข้าราชการ เพื่อคุ้มครองธุรกิจของตน ในช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๓๐ นายทุนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยหันมาเล่นการเมืองโดยตรง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จนสามารถกุมตำแหน่งข้างมากในคณะรัฐมนตรีและรัฐบาลได้ในช่วงกลางทศวรรษ ๒๕๓๐ ตัวอย่างของกลุ่มทุนท้องถิ่น เช่น ตระกูลศิลปอาษา ตระกูลเทียนทอง ตระกูลเทือกสุบรรณ

(๓) นายทุนใหม่ เติบโตขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงปลายทศวรรษ ๒๕๒๐ และต้นทศวรรษ ๒๕๓๐ ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจในภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม เช่น ธุรกิจก่อสร้าง อสังหาริมทรัพย์ และโทรคมนาคม ซึ่งจำเป็นต้องใช้ใบอนุญาตหรือสัมปทาน

สายสัมพันธ์ทางการเมืองจึงเป็นเสมือนช่องทางลัดสำหรับการทำธุรกิจ บทบาททางการเมืองจึงมีทั้งการเป็นที่ปรึกษาพรรคการเมือง ผู้สนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมือง หรือแม้กระทั่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยตรง ตัวอย่างนายทุนใหม่ที่มีอิทธิพลทางการเมือง เช่น พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร และนายไพโรจน์ เปี่ยมพงษ์สานต์ เป็นต้น

^{๑๓} สิทธิโชค ลางคูลานนท์, พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์หลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒, หน้า ๒๖๖

^{๑๔} นายทุนไทยในการเมือง: ผู้สนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีเงื่อนไข, <https://www.the1๐๑.world/thai-capitalist/>

เมื่อกลุ่มทุนก่อตั้งพรรคการเมือง

วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ เปิดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มทุนที่นำโดยกลุ่มทุนสื่อสารโทรคมนาคม นั่นคือการเกิดขึ้นของพรรคไทยรักไทย พรรคไทยรักไทยนำเสนอแนวคิดนโยบายที่ทันสมัย นำแนวคิดทางธุรกิจมาประยุกต์ใช้ ส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันนโยบายสาธารณะให้ประสบผลสำเร็จ แต่ปรากฏว่านโยบายหลายนโยบายกลับเอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้อง มีการออกกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจของกลุ่มได้รับผลประโยชน์ และเป็นไปในลักษณะผูกขาด สะท้อนให้เห็นถึงการมีการทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของส่วนรวม อีกทั้งยังพบว่ามี การเข้าแทรกแซงกระบวนการตรวจสอบทั้งในสภาผู้แทนราษฎร องค์กรอิสระ และจากสื่อสารมวลชนอีกด้วย^{๑๕}

ภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ผู้นำธุรกิจด้านสื่อสารโทรคมนาคม และคณะผู้ร่วมก่อตั้งได้ประกาศตัวเป็นพรรคทางเลือกใหม่ นำเสนอนโยบายที่นำแนวคิดในด้านการบริหารงานธุรกิจเข้ามาปรับใช้กับการบริหารบ้านเมือง โดยมีสโลแกนของพรรคคือ “คิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อไทยทุกคน” พรรคไทยรักไทยได้เสนอแนวทางการบริหารประเทศ ที่สำคัญ อาทิ เสนอให้ใช้หลักการบริหารนำการแก้ปัญหา เสนอให้สร้างคนให้มีความสามารถที่จะคิด และมีอิสระในการทำงานสูง ทำงานเป็นทีม มีความกล้าตัดสินใจเด็ดขาด เสนอให้คิดแบบนอกกรอบของระบบราชการ ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นเพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แนวคิดทั้งหมดที่นำเสนอออกมाल้วนได้รับเสียงตอบรับอย่างดีจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนักวิชาการ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป ทั้งโครงสร้างพรรคเองยังถูกจัดรูปแบบให้เหมือนบริษัท มีคณะกรรมการบริหารพรรคและคณะผู้ก่อตั้งพรรค รวมทั้งสมาชิกคณะทำงานต่าง ๆ ประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายอาชีพที่ล้วนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในแวดวงต่าง ๆ ของสังคม ด้วยยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์และหาเสียงทำให้พรรคไทยรักไทยเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ แต่แม้ว่านโยบายของพรรคจะได้รับการตอบรับจากประชาชน และสังคมอย่างกว้างขวางแต่การก้าวขึ้นไปสู่การเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลยังเป็นประเด็นที่ต้องขบคิด เพราะการได้รับความนิยมนอกจากประชาชน เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอ ความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากนักการเมือง และการขยายฐานเสียงทางการเมือง ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเมืองระบบรัฐสภา ดังนั้นเมื่อพรรคไทยรักไทยมีเป้าหมายต้องการเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาล พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร จึงได้เปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ใหม่ โดยการส่งคนเข้าทาบทามนักการเมืองจากพรรคอื่นให้ย้ายมาสังกัดพรรคไทยรักไทย ยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ส่งผลสะท้อนต่อการเมืองไทยอย่างรุนแรง เกิดการย้ายพรรคของนักการเมืองไปเข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทยจำนวนมาก ซึ่งแม้จะเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นต้องใช้ทุนมหาศาล แต่มิได้เป็นอุปสรรคสำหรับพรรคไทยรักไทยแต่อย่างใดเพราะมีผู้สนับสนุนด้านทุนให้แก่พรรคอย่างมากมาย โดยเฉพาะนักธุรกิจต่าง ๆ และตัวหัวหน้าพรรคเองก็ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่ร่ำรวยที่สุดของประเทศ การย้ายเข้ามาสู่พรรคไทยรักไทยของนักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งบรรดานักการเมือง และนักวิชาการเรียกว่าเป็นการ “ซื้อ” หรือ “ดูด” นั้น ได้ทำให้ตลาดนักการเมืองกลายเป็นตลาดของผู้ซื้อรายเดียว คือ พรรคไทยรักไทย เนื่องจากมี “อำนาจซื้อ” อย่างมาก พรรคการเมืองอื่น ๆ ล้วนขาดอำนาจซื้อ และความนิยมก็ลดต่ำลงด้วย พรรคไทยรักไทยจึงกลายเป็นพรรคการเมืองที่มีอำนาจต่อรองสูงเมื่อผนวกกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาทั้งแนวคิดนโยบายใหม่ ๆ ภาพลักษณ์พรรคการเมืองรูปแบบใหม่ที่เป็นที่ตื่นตาตื่น

^{๑๕} อ่างแล้ว , สิทธิโชค กลางคุณานนท์

ใจและเป็นที่ยอมรับของประชาชนจำนวนมากทำให้พรรคไทยรักไทยกลายเป็นพรรคที่นักการเมืองต่าง ๆ ต้องการเข้ามาเป็นสมาชิกส่งผลให้พรรคไทยรักไทยเติบโตอย่างรวดเร็วและมีอำนาจต่อรองทางการเมืองมากที่สุดในช่วงนั้น^{๑๖}

โดยกลุ่มทุนที่มีความสัมพันธ์กับพรรคไทยรักไทยจะมีอยู่ ๗ กลุ่มหลักประกอบด้วย^{๑๗}

๑. กลุ่มชินวัตร นำโดย พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีบริษัทในเครือนี้บร้อยแห่ง ที่สำคัญได้แก่ บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท ชิน คอปเปอร์เรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัทชินแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท ชินวัตร อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

๒. กลุ่มโพธารามิก ของนายอดิศัย โพธารามิก นายทุนใหญ่จากบริษัท ไทยเทเลโฟน แอนด์ เทเลคอมมูนิเคชั่น จำกัด (TT & T) บริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครืออีกหลายแห่ง

๓. กลุ่มมาสินนท์ ของนายประชา มาสินนท์ เจ้าของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ ในนามบริษัท ปีสี่ วิลล์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่ออีกจำนวนมาก

๔. กลุ่มเจียรนวนนท์ ของนายธนินท์ เจียรนวนนท์ เจ้าของธุรกิจอาหารและอาหารสัตว์ในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ในนามบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และกลุ่มธุรกิจสื่อสาร คือ บริษัท เทเลคอมเอเชีย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีเอ ออเรนจ์ จำกัด พร้อมบริษัทในเครือกว่าร้อยแห่ง

๕. กลุ่มสิริวัฒนภักดี ของนายเจริญ สิริวัฒนภักดี เจ้าของธุรกิจสุราในนามบริษัท ไทยเจริญคอมเมอรัล จำกัด หรือ “ทีซีซี” บริษัทแอลแอลพี จำกัด บริษัท แสงโสม จำกัด และบริษัท เปียร์ไทย (๑๙๙๑) จำกัด พร้อมทั้งบริษัทในเครืออีกกว่าร้อยแห่ง

๖. กลุ่มมหากิจสิริ ของนายประยุทธ มหากิจสิริ เจ้าของธุรกิจไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด บริษัทไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่ โปรดักส์ จำกัด (เนสกาแฟ) และบริษัทในเครือจำนวนมาก

๗. กลุ่มจิงรุ่งเรืองกิจ และจุฬางกูร ของนายพัฒนา (พี่ชาย) และนายสุริยะ จิงรุ่งเรืองกิจ เจ้าของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนรถยนต์รายใหญ่ที่สุดของไทย ในนามกลุ่มบริษัทซัมมิท ออโตพาร์ท และบริษัทในเครืออื่น ๆ

นอกจากกลุ่มธุรกิจเหล่านี้แล้วในพรรคไทยรักไทยยังประกอบด้วยนักธุรกิจที่มีชื่อเสียง และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตระกูลนักธุรกิจอีกเป็นจำนวนมาก อาทิ นายพันธ์เลิศ ไบหยก เจ้าของตึกไบหยก นางสิริกรมณรีรินทร์ ทายาทตระกูลสินธุพงษ์ เจ้าของยন্ত্রกิจกรุป น.ส. ภูวนิดา คุณผลิน ผู้บริหารบริษัท ไทยพัฒนาประกันภัย จำกัด นายสำราญ ภูอนันตานนท์ ผู้บริหารระดับสูงในเครือสหกรุป นายวีระชัย วีระเมธีกุล ผู้บริหารระดับสูงของเอ็มไทย กรุป และเป็นบุตรเขยของนายธนินท์ เจียรนวนนท์ เป็นต้น

ผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ พรรคไทยรักไทย ภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจการเมืองในช่วงเวลานั้นที่นักการเมืองและผู้นำทางการเมืองคือตัวแทนของกลุ่มทุนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจก้าวสู่อำนาจรัฐเป็นรัฐบาลที่มีการขยายขอบข่ายการทำงานกว้างขวางโดยใช้ชนกิจการเมืองเป็นเครื่องมือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อผูกขาดอำนาจทางการเมือง มีการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจด้วยการถือครองธุรกิจสัมปทานจากรัฐนำไปสู่การมี

^{๑๖} อ่างแล้ว , สิทธิโชค กลางคูลานนท์ , หน้า ๑๕๘ - ๑๖๐

^{๑๗} เฟิงอั้ง , หน้า ๑๖๑ - ๑๖๒

ผลประโยชน์ทับซ้อนด้วยการใช้อำนาจในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้ระบบกลไกรัฐและนโยบายเปิดเสรีทางการค้า รวมทั้งนโยบายประชานิยมซึ่งเป็นนโยบายหลักของพรรคผลักดันสู่ฐานเสียงขนาดใหญ่ทั่วประเทศและในการจัดสรรทรัพยากรทางการเมือง^{๑๘}

ประการแรก นักการเมืองได้ใช้กลไกของรัฐสภาสร้างระบบอุปถัมภ์กับนักการเมืองและพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้รัฐบาลมีเสียงข้างมากในรัฐสภา^{๑๙}

ประการที่สอง นักการเมืองในฐานะฝ่ายบริหารใช้อำนาจไปควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ รวมถึงองค์กรอิสระต่าง ๆ^{๒๐}

ประการที่สาม นักการเมืองทำการเมืองผ่านโครงการประชานิยมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างระบบอุปถัมภ์และสร้างความจงรักภักดีทางการเมืองจากประชาชนที่ยากจนและด้อยการศึกษา ซึ่งรูปแบบดังกล่าวถูกมองว่าเป็นการคอร์รัปชันทางการเมือง^{๒๑}

ชัดเจนว่าพรรคไทยรักไทยเป็นแหล่งรวบรวมกลุ่มทุนที่สำคัญ และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนโดยทั่วไป ที่เสื่อมศรัทธาต่อนักการเมืองเก่า ๆ ทำให้พรรคไทยรักไทยสามารถเติบโตและประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว จนได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและกลายเป็นรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยใช้แนวนโยบายสาธารณะที่โดดเด่น มีแนวทางเป็นรูปธรรม และสิ่งสำคัญคือรูปแบบการนำเสนอของพรรคไทยรักไทยสามารถถ่ายทอดให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจได้ง่าย จากการใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ ในการเสนอนโยบายเข้าถึงประชาชน ใช้กลยุทธ์แบบการตลาด ส่งผลให้หัวหน้าพรรคขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม บทบาทและอำนาจมิได้มีลักษณะเป็นของกลุ่ม แต่มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ ตัวของหัวหน้าพรรค และนายกรัฐมนตรี คือ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เท่านั้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้สิ้นสุดลง จากการเริ่มต้นชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อน ที่เกิดขึ้นจำนวนมาก จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารในวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑ และแม้ว่าพรรคไทยรักไทยจะถูกตัดสินให้ยุบพรรค แต่ถือได้ว่าพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคธุรกิจการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูงสุดเท่าที่เคยมีมาในประเทศไทย และกลุ่มทุนยังคงสืบทอดไปยังพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทย แต่เมื่อไม่สามารถรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลได้ยาวนานนัก กลุ่มทุนบางส่วนที่เคยสนับสนุนจึงได้หันไปสนับสนุนพรรคการเมืองอื่น ๆ และในที่สุดรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้ขึ้นมาใช้อำนาจในเวลาต่อมา เมื่อเกิดการสนับสนุนการเปลี่ยนชั่วคราว ทั้งจากกลุ่มนักการเมือง กลุ่มธุรกิจ รวมทั้งกลุ่มทหารที่กลับมา มีบทบาทอีกครั้งหลังการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๕๑ การขึ้นสู่อำนาจของพรรคประชาธิปัตย์กล่าวได้ว่า เกิดจากการสนับสนุนของกลุ่มการเมืองที่ตัดสินใจเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมือง นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนอีกจำนวนมาก และที่น่าสนใจคือกลุ่มทุนบางส่วนเคยให้การสนับสนุนรัฐบาลพรรคไทยรักไทย และพรรคพลังประชาชนมาก่อน ซึ่งให้เห็นว่ากลุ่มทุนที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลังนั้นได้เปลี่ยนไปให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองที่ขึ้นมาใช้อำนาจทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหรือพรรคใดก็ตาม จะมีเพียงกลุ่มธุรกิจที่ใกล้ชิดหรือเป็นเครือญาติกับ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร หรือมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสมาชิกพรรคเพื่อไทยหรือพรรคไทยรักไทยเดิม

^{๑๘} จอมขวัญ กลับบ้านเกาะ และ ศรีณย์ ธิติลักษณ์ , การคอร์รัปชันทางการเมืองในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๖๐ , วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕ , หน้า ๒๙

^{๑๙} เพิ่งอ้าง

^{๒๐} เพิ่งอ้าง

^{๒๑} อ้างแล้ว , จอมขวัญ กลับบ้านเกาะ และ ศรีณย์ ธิติลักษณ์

เท่านั้น ที่ยังคงให้การสนับสนุนพรรคเพื่อไทยอยู่ซึ่งในส่วนบทบาทของกลุ่มทุนการเมืองในช่วงนี้มีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ โดยบางกลุ่มยังคงพยายามรักษาบทบาทเบื้องหน้าในฐานะการเป็นนักการเมืองอยู่เพียงแต่ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น ๆ ในขณะที่บางส่วนได้อยู่ในฐานะผู้สนับสนุนพรรคการเมืองอยู่เบื้องหลัง^{๒๒}

รัฐประหาร รัฐบาล คสช. ถึงรัฐบาลจากการเลือกตั้ง

ปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๖ การเกิดขึ้นของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาธิปัตย์ ได้จัดการชุมนุมทางการเมืองครั้งใหญ่เพื่อคัดค้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่เสนอโดยรัฐบาล เนื่องจากความไม่พอใจว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวจะครอบคลุมไปถึงการนิรโทษกรรมให้กับ ดร. ทักษิณ ชินวัตร และครอบครัว แต่ภายหลังการชุมนุมยกระดับกลายเป็นต้องการล้มรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยมีการเรียกร้องให้ยุบสภาและปฏิรูปทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งครั้งใหม่ การชุมนุมดำเนินไปอย่างยืดเยื้อแม้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ก็มี การขัดขวางการเลือกตั้งด้วยวิธีต่าง ๆ ของผู้ชุมนุม

การชุมนุมมีความยืดเยื้อจนถึงกลางปี พ.ศ. ๒๕๕๗ หลายเวทีการชุมนุมเกือบจะกลายเป็นเวทีถาวร จนวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร^{๒๓} เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ พร้อมทั้งเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้งทางการเมืองโดยวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้เรียกตัวแทนแต่ละฝ่ายของคู่ขัดแย้งเข้าไปเจรจาหาทางออก แต่ก็ไม่ได้คำตอบ วันรุ่งขึ้นจึงได้เรียกตัวแทนเข้าร่วมเจรจาอีกครั้ง ผลของการเจรจาไม่สามารถหาข้อยุติได้เพราะต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในแนวทางของตน จากผลของการเจรจาที่ล้มเหลวทำให้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตัดสินใจยึดอำนาจทำการรัฐประหาร ภายใต้ชื่อ “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” (คสช.)

หลังการรัฐประหาร พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยตัวเอง และแม้ว่าคณะรัฐประหารจะอ้างว่าเข้ามาเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและขจัดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน และมักอ้างถึงปัญหาในรัฐบาลยุคทักษิณที่บริหารประเทศด้วยญาติมิตรและคนสนิท จนตระกูลการเมืองมีอำนาจล้มล้างกลายเป็นเผด็จการรัฐสภา หรือที่เราคุ้นหูว่า “สภาผู้เมียว”^{๒๔}

ภายใต้อำนาจเบ็ดเสร็จในมือของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา การสรรหาบุคคลเพื่อมาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีอำนาจคัดเลือกสะท้อนการเอื้อประโยชน์แก่ญาติมิตรและคนสนิทไม่ต่างกัน หลายครั้งมีกรณีอื้อฉาวของการแต่งตั้งเครือญาติไม่ว่าจะเป็นลูกหรือคู่สมรสในตำแหน่งผู้ช่วย ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการ ทั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.)^{๒๕} ทั้งยังมีการออกมาตรการทางเศรษฐกิจหลายประการที่ถูกอ้างว่าเป็นมาตรการที่เอื้อต่อนายทุน ดังนี้^{๒๖}

^{๒๒} อ่างแล้ว , สิทธิโชค กลางคุณานนท์ , หน้า ๒๙๕

^{๒๓} ผบ.ทบ. แถลงประกาศกฎอัยการศึก , <https://www.voicetv.co.th/read/๑๐๖๑๒๙>

^{๒๔} ‘มอบตำแหน่งให้เครือญาติ-คนสนิท’ เส้นทางสู่รัฐไร้ประสิทธิภาพ , <https://themomentum.co/economiccrunch-cronyism/>

^{๒๕} เฟิงอ่าง

^{๒๖} วีระชัย ชำแหละเศรษฐกิจยุคคสช. ชี้ ขุนศึก-นายทุนจับมือกัน ทรงพลังกว่ากฎหมาย , https://www.matichon.co.th/politics/news_๘๐๒๗๖๐

๑. มีมาตรการเศรษฐกิจที่มีผลเอื้อประโยชน์แก่นายทุนหลายมาตรการ มาตรการเศรษฐกิจหลายอย่างของรัฐบาลจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ออกมาเพื่อเอื้อประโยชน์แก่นายทุน เช่น

(ก) การใช้บัตรคนจน ที่บังคับต้องใช้ผ่านร้านค้าเฉพาะ อันทำให้บริษัทใหญ่ได้เปรียบ

(ข) โครงการช่วยเหลือชาติ ที่ทำให้ร้านค้าใหญ่ ๆ ได้ประโยชน์

(ค) โครงการประชารัฐ ที่เชื้อเชิญให้นายทุนระดับชาติเป็นผู้ขับเคลื่อน และเป็นเจ้าของบริษัทประชารัฐ

(ง) โครงการอีอีซี ที่ดันให้ราคาที่ดินภาคตะวันออกสูงขึ้น สร้างประโยชน์แก่เจ้าของที่ดินรายใหญ่และนิคมอุตสาหกรรม

(จ) การยกเว้นภาษีโอนที่ดินส่วนตัวเข้าในชื่อของบริษัท ทำให้นายทุนระดับชาติสามารถกระจายที่ดินออกจากชื่อของตนเองได้โดยไม่ต้องเสียภาษี และแนวคิดที่จะแก้ไขกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช ที่จะทำให้เกษตรกรรายย่อยเสียเปรียบบริษัทยักษ์ใหญ่ แต่โชคดีที่การต่อต้านทำให้ระงับไป เป็นต้น

โดยปกติโอกาสที่พ่อค้าขนาดกลางขนาดเล็กจะแข่งขันกับนายทุนระดับชาตินั้นอ่อนด้อยอยู่แล้ว แต่มาตรการเศรษฐกิจของรัฐบาลยิ่งทำให้นายทุนระดับชาติได้เปรียบขึ้นไปอีก

๒. มีกฎหมายและกติกามีผลเอื้อประโยชน์แก่นายทุน มีการตรากฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายปิโตรเลียมที่ไม่จัดตั้งบรรษัทพลังงานแห่งชาติ ไม่บังคับให้มีการประมูลโปร่งใส ประกาศเกี่ยวกับปิโตรเลียมที่ตั้งเงื่อนไขที่เป็นไปไม่ได้ กฎหมายซูเปอร์โฮลดิ้งและรวมไปถึงการแก้ไขกฎหมายงบประมาณและกฎหมายวินัยการเงินการคลัง ที่เปลี่ยนนิยามคำว่ารัฐวิสาหกิจ โดยยกเว้นบริษัทลูก รวมไปถึงโครงการลดบทบาทของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่จะเปิดช่องให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาลงทุนแทน ทั้งสองกรณีมีผลเป็นการเปิดช่องให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจได้ทางอ้อม เป็นต้น

๓. มีการส่งไม้ต่อไปในอนาคต สำหรับกรอบการทำงานที่เอื้อประโยชน์แก่นายทุน นั้น มีได้จำกัดอยู่แต่เพียงวันนี้ แต่ได้กำหนดโครงการให้ นายทุน จับมือกับ ข้าราชการ เพื่อทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ สลัดลงไปในพื้นที่ล้าจากรีก ตีกรอบไปข้างหน้าอีก ๒๐ ปีอีกด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาของรัฐบาลเน้นเพียงการขับเคลื่อนแต่เฉพาะเศรษฐกิจระดับบน และเน้นประโยชน์แก่ธุรกิจขนาดยักษ์ใหญ่เท่านั้น กลายเป็นข้อกล่าวหาว่ารัฐบาลทำให้กลุ่มทุนสามารถขยายเข้ามาอิทธิพลและผูกขาดทางเศรษฐกิจได้อย่างเกือบเด็ดขาด ซ้ำยังขยายอิทธิพลมาสู่ด้านอื่น ๆ จนเกือบครบทุกมิติของเศรษฐกิจ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติทำหน้าที่บริหารประเทศอยู่เกือบห้าปีและกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคพลังประชารัฐได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

แต่การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้าว่าพรรคพลังประชารัฐมีกลุ่มทุนหรือนักธุรกิจใหญ่ที่อยู่ในเครือข่ายของโครงการประชารัฐ และให้การสนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจรัฐบาลภายใต้โครงการประชารัฐจำนวน ๑๒ บริษัท เป็นกลุ่มทุนสำคัญที่สนับสนุนพรรคพลังประชารัฐ โดยมี ๑. ธนาคารกรุงเทพ ๒. บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ๓. บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ๔. ธนาคารไทยพาณิชย์ ๕. บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด (มหาชน) ๖. บริษัท ไทยยูเนี่ยน กรุ๊ป ๗. บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ๘. กลุ่มเซ็นทรัล ๙. บริษัท เบอรัลลี่ ยุคเกอร์ จำกัด ๑๐. บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด ๑๑. บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และ ๑๒.

บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ^{๒๗} ซึ่งหากมองในแง่หนึ่งการที่มีกลุ่มทุนใหญ่ขนาดนี้เป็นนายทุนหรือว่าสนับสนุนอยู่เบื้องหลังพรรค ความเป็นไปได้ในการที่จะเข้ามาหาผลประโยชน์หรือเข้ามากำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจที่จะทำให้ตนเองได้ประโยชน์ก็อาจไม่ใช่เรื่องยากนัก

รัฐบาลถูกกล่าวหาว่ามากขึ้นกับการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน รัฐบาลถูกโจมตีในเรื่องการใช้อำนาจรัฐเอื้อประโยชน์ และสร้างระบบผูกขาด จนสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้กับบรรดากลุ่มทุนอย่างมหาศาล ซึ่งมีการอ้างอิงข้อมูลนิตยสารจากต่างประเทศว่า ๖ ปี ภายใต้การบริหารงานของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา “กลุ่มทุน ๕ ตระกูลใหญ่” มีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นชนิดที่เรียกว่าก้าวกระโดด บางตระกูลทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจาก ๓.๗๔ แสนล้านบาท เป็น ๙.๔๑ แสนล้านบาท บางตระกูลทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจาก ๔.๑๓ แสนล้านบาท เป็น ๖.๗ แสนล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นมากกว่า ๒๓๔ % เมื่อเทียบกับเศรษฐกิจไทย (๒๕๕๗ - ๒๕๖๒) ที่เพิ่มขึ้นเพียง ๒๖.๑ % ^{๒๘}

โดยเฉพาะโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงการคลังที่ใช้งบประมาณกว่า ๒ หมื่นล้านบาทมีโครงการต่อเนื่องอย่างการแจกบัตรให้นำไปใช้แทนเงินสด ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้งานกับร้านข้างทางได้ ต้องนำไปใช้กับห้างสรรพสินค้าหรือว่าร้านสะดวกซื้อ ทำให้เม็ดเงินเข้าไปสู่กลุ่มทุนที่เป็นเจ้าของธุรกิจ ตลอดเวลาของการบริหารประเทศรัฐบาลถูกกล่าวหาอยู่ตลอดเวลาว่ามีนโยบายที่เอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้บรรดากลุ่มทุนต่าง ๆ และนักธุรกิจการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลอยู่ โดยมีนโยบายที่เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนอย่าง สัญญาสัมปทาน โครงการร่วมทุน สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงการลดหย่อนภาษีและส่วนต่างทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่เหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลก ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยกว้างมากขึ้น เกิดการแบ่งแยกความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ มีเพียงมหาเศรษฐี ๒๔ ตระกูลในประเทศไทย และคนเพียง ๑ % ของประเทศมีทรัพย์สินมากกว่า ๖๗ % ของประเทศ จากการผูกขาดด้านเศรษฐกิจ ^{๒๙}

เมื่อต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ นิตยสารดิ อีโคโนมิสต์ ได้เผยแพร่บทความพิเศษเรื่อง The Parasite Economy ซึ่งบทความดังกล่าวเปิดเผยถึงการจัดอันดับประเทศที่บรรดาอภิมหาเศรษฐีที่แสวงหาผลประโยชน์จากการมีสัมพันธไมตรีกับรัฐบาลได้มากที่สุดในโลก โดยการเทียบสัดส่วนความมั่งคั่งของอภิมหาเศรษฐีกับ GDP ของประเทศนั้น ๆ ในปี ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา ดิ อีโคโนมิสต์ ได้สำรวจและรวบรวมข้อมูลการจัดอันดับความมั่งคั่งคนรวยจาก นิตยสารฟอบส์ ย้อนหลังในระยะเวลา ๒๕ ปี และได้เปรียบเทียบอันดับของปี ๒๕๖๔ และปี ๒๕๕๙ ข้อมูลจาก นิตยสารฟอบส์ระบุว่าในปี ๒๕๖๔ อภิมหาเศรษฐีจำนวน ๒,๗๕๕ คน มีความมั่งคั่งสุทธิรวมกัน ๑๓ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ หรือราว ๔๓๕.๔๙ ล้านล้านบาท เท่ากับว่า มูลค่าทรัพย์สินของอภิมหาเศรษฐีเหล่านี้ รวมกันมากกว่างบประมาณแผ่นดินของประเทศไทยในปี ๒๕๖๔ ที่มีงบประมาณ ๓.๓ ล้านล้านบาท มากกว่าถึง ๑๓๒ เท่า แต่ที่น่าสนใจบทความนี้ได้เจาะข้อมูลลึกถึง “ระบบทุนพวกพ้อง” ซึ่งเป็นกลุ่มทุนที่ได้รับการเอื้อประโยชน์จากรัฐบาล โดยระบุว่า ธุรกิจที่เข้าข่ายได้แก่ การธนาคาร บ่อนกาสิโน การผลิตสินค้าจากการขุดหรือทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ และธุรกิจด้านการป้องกันประเทศ ^{๓๐}

จากการสำรวจปรากฏว่าประเทศไทยติดอยู่อันดับ ๙ ของดัชนีทุนพวกพ้องประจำปี ๒๕๖๔ โดยผลสำรวจครั้งล่าสุดเมื่อปี ๒๕๕๙ อยู่ในอันดับที่ ๑๒ สะท้อนว่าในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยยังคงอยู่ในวัง

^{๒๗} ส่องชื่อ "กลุ่มทุน" เบื้องหลังสำคัญพรรคการเมือง"ผู้เลือกตั้ง , <https://www.posttoday.com/politic/report/๕๕๔๒๓๐>

^{๒๘} ขี้ปมเหลื่อมล้ำคค. เขย่าเก้าอี้ 'บิ๊กตุ๋' นโยบายรัฐเอื้อเจ้าสัว ๕ ตระกูล 'รวยก้าวกระโดด' ? , <https://www.isranews.org/content-page/item/๘๖๐๑๐-economic-disparity.html>

^{๒๙} เปิด ๑๗ข้อมูลงานล้มเหลวรัฐบาลประยุทธ์ จักรม.ลาออก , <https://www.posttoday.com/politic/news/๖๕๕๕๓๓>

^{๓๐} ทุนนิยมพวกพ้อง..“หลุมดำ”เศรษฐกิจไทย , <https://thekey.news/columnists/sideways-economics/๖๘๕๘๐/>

วนของทุนพวกพ้องซึ่งมีอำนาจมากในตลาดธุรกิจการค้าสูงติดอันดับต้น ๆ ของโลก โดยสถานการณ์ไม่ได้ดีขึ้นแต่กลับเลวร้ายลงเรื่อย ๆ^{๓๑}

ดังนั้นหากเราพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งเป็นช่วงเวลาได้ดังนี้^{๓๒}

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๑๖ เป็นช่วงที่ทุนนิยมพวกพ้องเกิดขึ้นโดยมีข้าราชการระดับสูง ทั้งผู้นำกองทัพ นายตำรวจระดับสูงเข้าไปมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๔๓ เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองหลังการสิ้นสุดการปกครองของรัฐบาลทหารใน พ.ศ. ๒๕๑๖ ด้วยสภาพแวดล้อมการเมืองใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งได้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มทุนการเมืองท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ เติบโต ขณะที่กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงได้รับผลประโยชน์จากเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๙ เป็นช่วงที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งโดยมีพรรคไทยรักไทยเป็น แกนนำจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองดังกล่าวเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มทุนผูกขาดจากการสัมปทานจากรัฐด้วยเงื่อนไขหลายประการของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มนายทุนผูกขาดจำนวนมากผันตนเองมาเป็นนักการเมืองโดยตรง

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๕ ช่วงนี้เป็นช่วงที่มีความผันผวนทางการเมืองอย่างสูง มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง เกิดการชุมนุมครั้งใหญ่ กลุ่มนักการเมืองที่ผันตัวมาจากกลุ่มทุนมีจำนวนมากขึ้น ซ้ำยังมีหลายนโยบายจากหลายรัฐบาลที่ถูกมองว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุน

จาก ๔ ช่วงที่ถูกแบ่งข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มทุนในประเทศไทยเป็นกลุ่มทุนที่ก่อให้เกิดปัญหา ก่อให้เกิดการทุจริตและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยรวมมาตลอด รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมหลักการและจิตสำนึกต่อระบบธรรมาภิบาลของประเทศไทยอีกด้วย

ธรรมาภิบาลวิเคราะห์

โดยเนื้อหา ธรรมาภิบาล คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างระบบที่ดีให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วนของสังคม จึงต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะเฉพาะหน้า ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูป ๓ ส่วน คือ^{๓๓}

๑) ภาครัฐจะต้องมีการปฏิรูปบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของ ภาครัฐให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมให้โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถภาพสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ถือประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงาน

^{๓๑} เฟิงอ่าง

^{๓๒} รัตพงษ์ สอนสุภาพ, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ, ระบบพวกพ้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองไทย, การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี ๒๕๕๖ (RSU Research Conference ๒๐๑๓), วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖, หน้า ๓๔๙

^{๓๓} พระปลัดเทียน พลวุฒิไธ, ธรรมาภิบาล : การแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย,

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER๔๙/DRAWER๐๕๕/GENERAL/DATA๐๐๐๐/๐๐๐๐๓๒๓.PDF>

๒) ภาคเอกชนต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนให้ภาคธุรกิจมีกติกาการทำงานที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ชี้อตรงเป็นธรรมต่อลูกค้า มีมาตรฐานในการให้บริการ และสามารถทำงานกับภาครัฐและภาคประชาชนอย่างราบรื่น ไร้วางใจกัน

๓) ภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักตั้งแต่ปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชาคม ในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อเป็นพลังของประเทศที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ดังนั้นเพื่อการสร้างหลักธรรมาภิบาลที่ดีเราจึงควรยึดเอาหลักการข้างต้นเป็นแนวทางสำคัญ แต่ทว่าไม่ว่าอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนกับการเมืองไม่เคยแยกขาดออกจากกันไม่ว่าฝ่ายใดจะมีอำนาจก็ตาม

ภาพของกลุ่มทุนกับการเมืองเริ่มชัดเจนมากยิ่งขึ้นในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๔๓ ที่ถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองหลังการสิ้นสุดการปกครองที่มีมาอย่างยาวนานของรัฐบาลทหารเมื่อผู้นำทางการเมืองหรือนักการเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากกลุ่มทุนเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีพลังต่อรองทางการเมืองสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มทุนในช่วงเวลานั้นมีความอ่อนแอเกินกว่าที่จะเป็นฝ่ายนำในการพัฒนาประชาธิปไตยและระบบทุนนิยมให้ก้าวหน้าได้ดังเช่นระบบราชการที่มีบทบาทนำมาโดยตลอด ทำให้เงื่อนไขเหล่านี้เป็นกระบวนการของการเมืองกึ่งประชาธิปไตยเพราะเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีทั้งรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งและรัฐบาลมาจากการยึดอำนาจของทหาร

อย่างไรก็ตามจากสภาพแวดล้อมการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่หลัง พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มทุนการเมืองท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ เติบโตตามการเมืองกระแสหลักคือประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งไปด้วย ขณะที่กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงได้รับผลประโยชน์จากเศรษฐกิจก็เติบโตอย่างต่อเนื่อง เป็นผลจากการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลและการใช้แผนพัฒนาฉบับต่าง ๆ ทำให้สามารถสะสมทุนและขยายการลงทุนได้มากขึ้น กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงประสานผลประโยชน์กับนักการเมืองได้ดี เพราะการเมืองแบบเลือกตั้งต้องใช้เงินในการหาเสียงมากกลายเป็นกลุ่มทุนที่อาศัยพวกพ้องเป็นทั้งแหล่งเงินทุนและอยู่เบื้องหลังพรรคการเมืองต่าง ๆ เช่น กลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มธุรกิจสัมปทานก่อสร้าง กลุ่มธุรกิจสุรา กลุ่มสื่อสารโทรคมนาคม และกลุ่มธุรกิจสื่อ เป็นต้น โดยกลุ่มทุนมีรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์จากภาครัฐ ดังนี้

๑) การใช้ข้อมูลภายในของรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์

๒) แก้ไขสัญญาธุรกิจสัมปทานของหน่วยงานรัฐ

ต่อมาด้วยเงื่อนไขหลายประการภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมากลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มทุนผูกขาดจำนวนมากผันตนเองมาเป็นนักการเมืองโดยตรง คุณลักษณะสำคัญของทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้จึงมีคุณลักษณะ ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นตัวแทนของกลุ่มทุนผูกขาดที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และรูปแบบที่สองเป็นรัฐบาลโดยนายทุนที่ทำให้รัฐมีขนาดใหญ่มีการขยายขอบข่ายการทำงานของรัฐให้กว้างขวาง โดยใช้ธุรกิจการเมืองเป็นเครื่องมือในการผูกขาดอำนาจทางการเมือง และอำนาจรัฐ^{๓๔}

ดังนั้นหากตรวจสอบรายชื่อผู้ถือหุ้นใหญ่ กรรมการของบริษัทที่ถูกกล่าวหาว่าผูกขาด หรือเคยถูกร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมผูกขาด จะพบว่าส่วนใหญ่มีสายสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือรัฐบาลแทบทั้งสิ้น ข้าหลาย

^{๓๔} ดวงตา ราชอาษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ และรองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร ยุภาศ , แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในยุคทุนนิยม , วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ , ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘ , หน้า ๑๓๙ - ๑๔๑

บริษัทยังมีผู้ถือหุ้นใหญ่หรือมีเครือญาติดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีและยังมีบริษัทจำนวนมากที่มีนักการเมืองหรือเครือญาติของนักการเมืองเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นกรรมการในบริษัทเหล่านี้ ส่งผลให้มีอำนาจแทรกแซงหน่วยงานที่กำกับดูแลทั้งทางตรงโดยการให้ตัวแทนเข้ามาเป็นกรรมการ และทางอ้อมโดยผ่านทางการเมือง ปัญหาทับซ้อนของผลประโยชน์ระหว่างการเมือง ธุรกิจผูกขาด ส่งผลให้ธุรกิจรายย่อยและประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรม^{๓๕} และมีอำนาจเหนือตลาดเพราะได้รับคุ้มครองโดยกฎหมายกีดกันไม่ให้ผู้เล่นหน้าใหม่เข้ามาแข่งขัน และสุดท้ายก็มีโอกาสสูงมากที่รัฐบาลจะเข้ามาช่วยเหลือเมื่อธุรกิจเกิดปัญหา^{๓๖}

ยิ่งในระหว่างการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ เกิดการรัฐประหารถึงสองครั้ง และภายหลังการทำรัฐประหารทุกครั้ง เราจะได้เห็นการจัดสรรดุลอำนาจและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจใหม่ อยู่เสมอ มีการออกกฎระเบียบและนโยบายต่าง ๆ ที่ถูกมองว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนโดยเฉพาะกลุ่มทุนใหญ่ ๆ ที่ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหาร เพราะต่างต้องการการคุ้มครองปกป้องจากรัฐ เพื่อให้ตัวเองผูกขาดทางธุรกิจต่อไป^{๓๗} แม้ในความเป็นจริงความสัมพันธ์ของกลุ่มทุนกับรัฐจะเป็นเรื่องปกติ ทว่าหากมีความเป็นประชาธิปไตย มีหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรมที่เข้มแข็ง มีความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคมและประชาชน จนนำไปสู่การตรวจสอบความโปร่งใสและความเป็นธรรมในระบบเศรษฐกิจ กลุ่มทุนกับรัฐจะไม่ใกล้ชิดและเป็นเนื้อเดียวกัน จนเกินไป และย่อมทำให้ดอกผลของการพัฒนาเศรษฐกิจกระจายตัวอย่างเสมอภาคพอสมควร^{๓๘}

หลังรัฐประหารปี พ.ศ. ๒๕๕๗ “นโยบายประชานิยม” เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์จากฝั่งรัฐประหาร และมีการนำเสนอทางเลือกขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ภายใต้รัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) คือนโยบาย “ประชารัฐ” แต่กลับพบว่าเนื้อหาของโครงการ “ประชารัฐ” ช่วง ๔ ปีแรกของการบริหารประเทศคือการสานสัมพันธ์ให้รัฐและกลุ่มทุนมีความใกล้ชิดกันโดยตรงไปตรงมา เช่น มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนประเทศ ๑๒ ชุด โดยให้นักธุรกิจรายใหญ่จับคู่ทำงานกับรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ การยกเลิกข้อตกลงแบ่งผลประโยชน์ ๗๐ : ๓๐ ระหว่างชาวไร่อ้อยและโรงงาน โดยชาวไร่อ้อยไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การก่อตั้งบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) โดยมีบริษัทลูก ๗๗ จังหวัด เพื่อให้คำปรึกษาผู้ประกอบการท้องถิ่น ซึ่งบริษัทใหญ่ที่มาเข้าร่วมทุนในการก่อตั้งจะได้รับการยกเว้นภาษี รวมไปถึงการใช้มาตรา ๔๔ ผลักดันโครงการขนาดใหญ่ โดยไม่มีการรายงานวิเคราะห์ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยบทบาทของกลุ่มทุนในแตกต่างจากรัฐบาลก่อน ๆ มาก เพราะมีการเลือกข้างชัดเจน^{๓๙} ขาดซึ่งหลักนิติธรรมเนื่องจากกฎหมายไม่มีความเสมอภาคเอื้อกลุ่มทุน ขาดความโปร่งใส ไม่สามารถตรวจสอบกลไกการทำงานได้ เอื้อต่อการทุจริต ไร้ความมีส่วนร่วมของภาคประชาชนสร้างการผูกขาดทางธุรกิจของกลุ่มทุน สร้างผลประโยชน์ทับซ้อน ทำให้เกิดความเสียหายทั้งต่อเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างรุนแรง คือ มีการเร่งรัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติ งบประมาณ เพื่อผลประโยชน์ระยะสั้นของนักการเมืองและกลุ่มทุน มากไปกว่าผลประโยชน์ระยะยาวของประชาชนส่วนใหญ่ สร้างค่านิยมที่เห็นแก่เงิน เห็นแก่การบริโภค และเห็นแก่ตัว

^{๓๕} การสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๔๙ เรื่อง สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ : ไฉนเรียนรู้และปรับปรุงอะไรบาง ? , บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง , หน้า V , (เอกสารอัดสำเนา)

^{๓๖} ทำไมนายทุนถึงแสวงหาสายสัมพันธ์ทางการเมือง , <https://themomentum.co/business-connection-politics/>

^{๓๗} ราลิก ๗ ปีรัฐประหาร ‘ธนาธร’ โยงสัมพันธ์ ‘นายทุน-ขุนศึก-คักคินา’ ขบวนการแซ่แข็งปท. ,

https://www.matichon.co.th/politics/news_๒๗๓๗๗๑๓

^{๓๘} ๘ ปี รัฐประหาร: จงเติม ___ (ชื่อระบอบ) ___ ในช่องว่าง , <https://www.the1๐๑.world/๘-years-of-prayuth-regime/>

^{๓๙} เฟิ่งอ่าง

ดังนั้น เมื่อความต้องการผลประโยชน์ของกลุ่มทุนบวกกับการเอื้อประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอำนาจทางการเงินที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนกับฝ่ายการเมืองที่ไร้ซึ่งคุณธรรม สร้างฐานอำนาจทางการเมืองโดยมีผลประโยชน์ตอบแทนเป็นนโยบายจากภาครัฐที่เอื้อประโยชน์ กลายเป็นรากเหง้าของปัญหาต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ ตามมาได้อีกมากมาย มีการแสวงหาผลประโยชน์อย่างแยบยลที่ภายนอกเหมือนตอบสนองต่อประโยชน์ส่วนรวม แต่ที่แท้จริงแล้วแฝงประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง กลายเป็นการทุจริตที่ไม่มีหลักฐาน อาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย เปลี่ยนผิดให้เป็นถูก นับเป็นสัญญาณอันตรายอย่างมาก และสายสัมพันธ์เช่นนี้เช่นนี้จะไม่มีวันหายไปจากสังคม เราจึงต้องสร้างฐานความคิดให้ปัญหาเช่นนี้ห่างไกลออกไปด้วยการเสริมสร้างหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลให้แข็งแกร่ง^{๔๐}

บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าปัญหาหลัก ๆ ของสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนกับการเมืองได้สร้างปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกในสังคมไทย ตั้งแต่รัฐเริ่มสร้างฐานอำนาจของตนผ่านกิจการต่าง ๆ เพื่อสะสมทุนผ่านการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการเข้าไปมีสัมพันธ์กับกลุ่มทุนผ่านวิธีการต่าง ๆ จนเมื่อการเมืองพัฒนารูปแบบไป กลุ่มทุนจึงไม่เพียงแต่สนับสนุนการเมืองเพื่อกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มเท่านั้น แต่กลับกลายมาเป็นผู้เล่นเสียเองเพื่อเข้าไปไปกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สายสัมพันธ์ของกลุ่มทุนกับการเมืองจึงกลายเป็นการทุจริตที่ไม่เคยได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างจริงจังเนื่องจากระบบที่ให้ความสำคัญกับคนรักรวยหรือคนมีอำนาจที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง การมีระบบราชการที่เป็นเสมือนจุดตั้งต้นของการทุจริตไม่มีการปฏิรูปมานาน ขาดความโปร่งใส และตรวจสอบลำบาก จนถึงตรวจสอบไม่ได้ กฎหมายจำนวนมากที่เปิดโอกาสให้ข้าราชการใช้ดุลพินิจในการแก้ปัญหาหรือหาทางออก ยิ่งเพิ่มช่องทางการทุจริตขึ้นไปอีก ซ้ำยังขาดกลไกปกป้องคุ้มครองใครก็ตามที่พยายามต่อสู้กับการทุจริตหรือพยายามเปิดโปงการทุจริต ซ้ำเมื่อเกิดการกระทำผิดก็ยิ่งเอาผิดได้ยาก เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ หรือมีการช่วยเหลือให้พ้นผิด สุดท้ายจะเห็นว่าแม้แต่ผู้นำประเทศอย่างนายกรัฐมนตรีหลายคนที่ผ่านมา ๆ มากี่ไม่มีท่าทีชัดเจนและจริงจังว่าปฏิเสธการทุจริตและจะเอาผิดอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกว่าเป็นใคร^{๔๑}

ดังนั้น ความไม่โปร่งใสระหว่างกลุ่มทุนกับฝ่ายการเมืองที่มีหน้าที่กำกับดูแลรักษาผลประโยชน์ของชาติ ที่กลับใช้สายสัมพันธ์ที่มีสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง เท่ากับว่าใครที่ไม่ได้มีสายสัมพันธ์กับฝ่ายการเมืองก็จะไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรมหรือเกิดความเสียเปรียบขึ้นได้ เพราะฝ่ายการเมืองมีนโยบายที่สนองตอบต่อกลุ่มทุนที่สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเท่านั้น โดยลืมนโยบายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไปจนหมด กลายเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมแนวคิดและหลักการที่จะสร้างจิตสำนึกของการมีหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในประเทศไทยอีกด้วย

^{๔๐} ศุภภัทรวิศิธา เกตุ , ระบบอุปถัมภ์กับดักสังคมไทยที่มองไม่เห็น หลักธรรมาภิบาล , <https://www.banmuang.co.th/column/politic/๖๗๕๕>

^{๔๑} ดร. มานะ นิมิตรมงคล ผู้สร้างกระแสนานโกงและวางกลไกต่อต้านคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ , <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/๒๕๖๒๐๓PublicTrust.aspx>

บรรณานุกรม

วิทยานิพนธ์

สิทธิโชค กลางคุณานนท์ , พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย , วิทยานิพนธ์
 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต , คณะรัฐประศาสนศาสตร์ , สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ,
 ๒๕๕๒

บทความ เอกสาร

การสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๔๙ เรื่อง สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ : ได้เรียนรู้และปรับปรุงอะไรบ้าง ? ,
 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง
 จอมขวัญ กลับบ้านเกาะ และ ศรีณีย์ ธิติลักษณ์ , การคอร์รัปชันทางการเมืองในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๖๐ ,
 วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕
 ดวงตา ราชอาษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ และรองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร ยูภาส , แนวทางการ
 ขับเคลื่อนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในยุคทุนนิยม , วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัย
 กาฬสินธุ์ , ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘
 รังสรรค์ ธนะพรพันธ์ , กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ
 การเมือง พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๕๓๐
 รัตพงษ์ สอนสุภาพ , เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ , ระบบพวกพ้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองไทย ,
 การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี ๒๕๕๖ (RSU Research Conference ๒๐๑๓) , วันที่ ๔
 เมษายน ๒๕๕๖

เว็บไซต์

๓๐ ปี การสิ้นสุดของระบอบเปรมอหิปัตย์ (๒) : ๘ ปี ๕ เดือน ของนายทศ เปรม ภายใต้การเมืองสามเส้า ,
<https://www.the101.world/premocracy-๒/>
 ๘ ปี รัฐประหาร: จงเติม __ (ชื่อระบอบ) __ ในช่องว่าง ,
<https://www.the101.world/๘-years-of-prayuth-regime/>
 การปรับตัวของนายทุนจีน ภาพสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย ๒๕๔๐ ตอนที่ ๑ ,
https://www.silpa-mag.com/history/article_๒๕๔๓๑
 ขี้ปมเหลื่อมล้ำคก. เขย่าเก้าอี้ 'บิ๊กตุ๋' นโยบายรัฐเอื้อเจ้าสัว ๕ ตระกูล 'รวยก้าวกระโดด' ? ,
<https://www.isranews.org/content-page/item/๘๖๐๑๐-economic-disparity.html>
 ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุครัฐบาลเปรม (๒๕๒๓-๒๕๓๑) ,
<http://www.setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/๖>

ธีระชัย ชำแหละเศรษฐกิจยุคศสช. ชี้ ขุนศึก-นายทุนจับมือกัน ทรงพลังกว่ากฎหมาย ,

https://www.matichon.co.th/politics/news_๘๐๒๗๖๐

เปิด ๑๗ ข้อผลงานล้มเหลวรัฐบาลประยุทธ์ จี๋क्रम.ลาออก ,

<https://www.posttoday.com/politic/news/๖๕๕๕๓๓>

ถอดรหัส'เปรมโมเดล' ชู'บิกตู'ตามรอย'ป่า' , https://www.matichon.co.th/politics/news_๒๖๖๘๖๗

ดร. มานะ นิมิตรมงคล ผู้สร้างกระแสต้านโกงและวางกลไกต่อต้านคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ ,

<https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/๒๕๖๒๐๓PublicTrust.aspx>

ทุนนิยมพวกพ้อง..“หลุมดำ”เศรษฐกิจไทย , <https://thekey.news/columnists/sideways-economics/๖๘๕๘๐/>

ทำไมนายทุนถึงแสวงหาสายสัมพันธ์ทางการเมือง , <https://themomentum.co/business-connection-politics/>

นายทุนไทยในการเมือง: ผู้สนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีเงื่อนไข , <https://www.the๑๐๑.world/thai-capitalist/>

ผบ.ทบ. แถลงประกาศกฎอัยการศึก , <https://www.voicetv.co.th/read/๑๐๖๑๒๙>

ผลประโยชน์อื่นใด ของจอมพลสฤษดิ์ : เม้มงบลับ ชุกเงินหลวง หนุนพวกพ้อง เอื้อนายทุน , https://www.silpa-mag.com/history/article_๔๕๘๘๘

พระปลัดเทียน พลวุฒิมโฒ , ธรรมาภิบาล : การแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ,

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER๔๙/DRAWER๐๕๕/GENERAL/DATA๐๐๐๐/๐๐๐๐๐๓๒๓.PDF>

'มอบตำแหน่งให้เครือญาติ-คนสนิท' เส้นทางสู่รัฐไร้ประสิทธิภาพ ,

<https://themomentum.co/economiccrunch-cronyism/>

รำลึก ๗ ปีรัฐประหาร 'ธนาธร' โยงสัมพันธ์ 'นายทุน-ขุนศึก-ศักดินา' ขบวนการแช่แข็งปท. ,

https://www.matichon.co.th/politics/news_๒๗๓๗๗๑๓

ศุภภัทรวิศิธา เกตุสุนทร, ระบบอุปถัมภ์กับดักสังคมไทยที่มองไม่เห็น หลักระบบาภิบาล ,

<https://www.banmuang.co.th/column/politic/๖๗๕๕>

ส่องชื่อ "กลุ่มทุน" เบื้องหลังสำคัญ"พรรคการเมือง"ผู้เลือกตั้ง ,

<https://www.posttoday.com/politic/report/๕๔๙๒๓๐>